

Masterthesis

Universiteit Utrecht

*Opvoedkenmerken en ‘disclosure’ bij adolescenten:
Etnische verschillen?*

Naam: F. Yildiz

Studentnummer: 0328383

Master: Orthopedagogiek

Werkveld: Jeugdzorg

Begeleider: Dr. I. B. Wissink

Tweede beoordelaar: Dr. A. H. A. Reijntjes

Datum: 02-04-2009

Voorwoord

Voor u ligt de thesis '*Opvoedkenmerken en 'disclosure' bij adolescenten: Etnische verschillen?*' die ik in het kader van de Master Orthopedagogiek aan de Universiteit van Utrecht heb uitgevoerd. Voor de thesis heb ik gebruik mogen maken van het databestand van het reeds afgesloten onderzoeksproject '*Parenting, friendship relations and adolescent functioning in different ethnic groups*', dat werd uitgevoerd door dr. Inge Wissink.

De afgelopen periode is erg leerzaam geweest voor mij, niet alleen op inhoudelijk vlak maar ook op persoonlijk vlak. Ik heb ervaren dat het teleurstellend kan zijn wanneer verwachtingen en hypothesen niet geheel bevestigd worden. Daarnaast heb ik geleerd dat kennis niet statisch, maar voortdurend in ontwikkeling is en telkens kan veranderen. Dit geeft eigenlijk aan dat wetenschap nooit 'af' is en ook nooit 'af' zal zijn. Wetenschappers kunnen alleen maar een klein deel van allesomvattende kennis proberen te 'ontdekken' of te 'beschrijven'.

Ik wil dr. Inge Wissink bedanken voor het gegeven dat ik gebruik heb mogen maken van haar databestand. Daarnaast wil ik haar bedanken voor de feedback, ondersteuning en aanmoediging die zij mij geboden heeft tijdens het uitvoeren van mijn onderzoek. Uit mijn scriptie blijkt dat steun vanuit ouders een positieve invloed heeft op adolescenten. Ik ben van mening dat dit niet alleen geldt voor ouders en adolescenten, maar dat het geldt voor alle relaties waarin mensen betrokken zijn. De positieve reacties van Inge hebben mij zodanig gestimuleerd, dat ik zelfs een beetje plezier heb gekregen in het werken met SPSS. Tevens wil ik Dr. Albert Reijntjes bedanken voor de waardevolle feedback op mijn thesis.

Fatma Yildiz

Utrecht, april 2009

Abstract

The aim of this study was to examine the relation between parenting behavior and adolescents' disclosure and intimacy within the relationship with parents, and to examine ethnic differences. A sample of 541 indigenous and non-indigenous adolescents with a mean age of 14.4 years in the Netherlands, completed questionnaires at school. The results showed ethnic similarities in the mean levels of reported support, authoritative control, disclosure and intimacy. Non-indigenous adolescents experienced a higher level of authoritarian control from their parents than indigenous adolescents. Further results showed that parenting behavior was indeed related to adolescents' disclosure and intimacy. Especially parental support showed a strong positive relation with both disclosure and intimacy. Authoritative control was only positively related to disclosure, whereas authoritarian control was negatively related to disclosure. There were no ethnic differences found for the relation between parenting behaviors and disclosure and intimacy. The results show the importance of support for a positive relation with parents, a factor that plays an important role in preventing adolescents' behavior problems. Longitudinal research is recommended for investigating causal relations between parenting behavior and disclosure and for the mediating role of disclosure in parenting behavior and adolescents' behavior problems.

1. Inleiding

De adolescentie is een belangrijke fase in zowel het leven van ouders als van adolescenten. De overgang naar de adolescentie gaat gepaard met vele veranderingen. Zo krijgen adolescenten steeds meer vrijheid en autonomie. Enerzijds bieden ouders adolescenten deze vrijheid en autonomie, anderzijds proberen zij hen te beschermen voor negatieve invloeden. Om deze reden vinden ouders het belangrijk om te weten wat adolescenten doen, waar zij hun tijd doorbrengen en met wie zij omgaan (Smetana & Chuang, 2001).

Ouders kunnen op verschillende manieren informatie achterhalen over adolescenten. Zo kunnen ouders 'monitoren': het actief bijhouden van wat adolescenten zoal doen en met wie zij omgaan. Bijvoorbeeld door vragen te stellen aan de adolescent zelf, door te praten met vrienden van adolescenten of met andere ouders, door mee te luisteren tijdens gesprekken van adolescenten of soms door hun kamer te doorzoeken (Stattin & Kerr, 2000). Vele onderzoeken tonen aan dat een hoge mate van monitoring samengaat met verminderd externaliserend gedrag zoals drugs-en alcoholgebruik, roken en grensoverschrijdend gedrag (Loeber & Stouthamer, 1998, zoals

geciteerd in Smetana & Metzger, 2008). Bovendien wordt monitoring regelmatig in verband gebracht met goede schoolprestaties (Sampson & Laub, 1994; Flannery, Vazsonyi, Torquati & Fridrich, 1994, zoals geciteerd in Kerr & Stattin, 2000). Adolescenten die niet goed in de gaten worden gehouden, zouden meer gelegenheid krijgen om zich op een negatieve manier te ontwikkelen (Wissink, Deković & Meijer, 2006b).

Uit recent onderzoek blijkt echter dat de betekenis van het begrip monitoring niet overeenkomt met de manier waarop dit begrip altijd is gemeten. Kerr en Stattin (2000) ontdekten dat veel onderzoekers monitoring vaststelden aan de hand van vragen met betrekking tot hoeveel ouders wisten over de dagelijkse activiteiten van adolescenten. In plaats van het gedrag van ouders, werd de kennis van ouders gemeten. Tevens bleek dat de meest effectieve strategie om informatie te vergaren over adolescenten niet monitoring was, zoals voorheen verondersteld werd, maar spontane 'disclosure' ("openheid") vanuit adolescenten zelf. De term disclosure verwijst naar de mate waarin adolescenten uit zichzelf delen of open zijn tegenover hun ouders over hun gedachten, gevoelens en hun dagelijkse activiteiten (Smetana, 2008). Disclosure bleek een sterkere invloed te hebben op probleemgedrag dan monitoring (Kerr & Stattin, 2000). Dit is eveneens bevestigd door het onderzoek van Wissink en collega's (2006b), waaruit blijkt dat disclosure samengaat met een mindere mate van agressief en delinquent gedrag. Ook uit het onderzoek van Smetana en Metzger (2008) blijkt disclosure tot betere aanpassing en minder gedragsproblemen te leiden. Volgens Marshall, Tilton-Weaver en Bosdet (2005) zorgt disclosure ervoor dat ouders adolescenten en het gedrag van adolescenten kunnen sturen, waardoor zij beschermd worden voor negatieve invloeden.

Kerr en Stattin (2000) vermoedden dat disclosure in verband staat met het gedrag van ouders. Hoe ouders reageren op wat adolescenten in het verleden verteld hebben, de mate van acceptatie en warmte die zij hebben getoond en tonen, zouden van invloed zijn op disclosure. Diverse andere onderzoekers onderstreepten ook het belang van positieve opvoedkenmerken zoals warmte, acceptatie en empathie in relatie tot disclosure (Tilton-Weaver & Marshall, 2008). Searight, Thomas, Manley en Ketterson (1995) stelden dat in gezinnen waar ouders een hoge mate van steun bieden en adolescenten aanmoedigen hun mening te uiten, disclosure hoger is dan in gezinnen waar minder gecommuniceerd wordt met adolescenten. Tevens meenden verschillende onderzoekers dat disclosure zou verminderen wanneer ouders kritisch en verwerpend zijn of weinig luisteren naar adolescenten (Tilton-Weaver & Marshall, 2008). Crouter

en Head (2002) suggereerden verder dat 'parental solicitation', het actief vragen stellen en interesse tonen in adolescenten, een mogelijke rol speelt in disclosure. Ouders die al vroeg beginnen met actief vragen, luisteren en interesse tonen in wat adolescenten meemaken en vertellen, moedigen adolescenten aan om veel te delen met ouders. Het onderzoek van Stattin en Kerr (2000) bevestigde dat parental solicitation van invloed is op disclosure. Ook bleek er een verband te zijn tussen disclosure en vertrouwen (Kerr, Stattin & Trost, 1999). Smetana en Metzger (2008) toonden middels hun onderzoek aan dat zowel het vertrouwen van ouders in adolescenten, als het vertrouwen van adolescenten in ouders tot meer disclosure leidt. Vertrouwen van adolescenten in ouders was echter sterker geassocieerd met disclosure. Verder bleek dat weinig vertrouwen in ouders tot meer geslotenheid leidt onder adolescenten.

Er is tot heden weinig onderzoek gedaan naar het specifieke verband tussen opvoeding en disclosure. De onderzoeken die gedaan zijn, bevestigen de aannames en vermoedens van verschillende onderzoekers. Zo bleek uit een onderzoek van Darling, Cumsille, Caldwell en Dowdy (2006) dat jongeren die hun ouders als autoritair beschouwen veel delen met hun ouders, ook over onderwerpen waarbij ouders een andere mening hebben dan adolescenten. Uit het onderzoek van Soenens, Vansteenkiste, Luyckx en Goossens (2006) kwam naar voren dat er een verband is tussen responsiviteit, gedragscontrole en psychologische controle enerzijds en disclosure anderzijds. Door duidelijke verwachtingen te communiceren over het gedrag van adolescenten, grenzen te stellen aan het gedrag en door het vermijden van psychologische strategieën, zorgen ouders ervoor dat adolescenten meer delen met hun ouders. Responsiviteit bleek het sterkst gerelateerd te zijn aan disclosure. Ouders die een warme, begripvolle houding hebben tegenover adolescenten, creëren een klimaat dat adolescenten stimuleert om hun dagelijkse ervaringen te delen met ouders. Dit is tevens bevestigd door het onderzoek van Smetana, Metzger, Gettman en Campione-Barr (2006), waaruit bleek dat een hoge mate van acceptatie vanuit ouders tot meer disclosure leidt. Acceptatie is in dit onderzoek omschreven als de mate waarin ouders warmte tonen en steun bieden. Doordat adolescenten meer delen met hun ouders, zijn ouders meer op de hoogte van wat er speelt bij de adolescenten, welke op zijn beurt leidt tot vermindering van externaliserende problemen (Soenens et al., 2006).

Een wezenlijke tekortkoming van deze onderzoeken is dat er geen aandacht is besteed aan verschillen tussen autochtone en allochtone adolescenten in het verband tussen opvoedkenmerken en disclosure. Uit Nederlands onderzoek blijkt dat autoritaire controle meer voorkomt in

allochtone gezinnen dan in autochtone gezinnen. In allochtone gezinnen wordt autoritatieve controle eveneens toegepast, echter in mindere mate. In de meeste allochtone gezinnen blijkt er sprake te zijn van mengvormen, waarin zowel autoritaire als autoritatieve handwijzen samengaan (Nijsten, 1998; Pels, 2000; Pels & Meeus, 1999). Uit het onderzoek van Pels (2000) blijkt dat Chinese ouders meer aan de autoritaire pool staan en Creools-Surinaamse ouders meer aan de autoritatieve pool, terwijl de Marokkaanse ouders een tussenpositie innemen. Verder blijkt dat allochtone ouders doorgaans een warme en responsieve houding hebben ten aanzien van adolescenten (Eldering, 2006). Tussen de diverse etnische groeperingen doen zich wel verschillen voor. Zo zijn Creools-Surinaamse moeders warmer en staan meer open voor emoties van adolescenten (Distelbrink, 2000).

Uit onderzoek naar opvoedingswaarden in diverse etnische groeperingen, blijkt dat Turkse en Marokkaanse ouders in Nederland sterk gericht zijn op traditionele waarden zoals gehoorzaamheid en respect, en weinig gericht op waarden zoals openheid en gelijkheid, die in Nederlandse gezinnen centraal staan (Eldering, 2006). Ook in Creools-Surinaamse gezinnen wordt nog veel belang gehecht aan gehoorzaamheid en respect (Distelbrink, 2000). Allochtone gezinnen bleken minder open te zijn in de communicatie met adolescenten (Eldering, 2006). Uit het onderzoek van Nijsten (1998) naar Turkse gezinnen in Nederland kwam naar voren dat communicatie tussen ouders en adolescenten veelal eenzijdig is. Een recenter onderzoek van Pels (2000) naar opvoeding in diverse allochtone gezinnen bevestigde dit. Een groot deel van adolescenten uit allochtone gezinnen ervaart weinig openheid in de communicatie met ouders, dit geldt met name voor Chinese adolescenten. Zij ervaren de meeste grenzen aan wat met ouders bespreekbaar is. Tevens blijkt dat de adolescenten een opener en vertrouwelijker contact met hun ouders wensen. Creools-Surinaamse adolescenten daarentegen, geven aan dat zij open met hun moeder kunnen praten over allerlei zaken (Distelbrink, 2000). Doordat deze onderzoeken afzonderlijk van elkaar zijn uitgevoerd, wordt het onderling vergelijken van de onderzoeksresultaten bemoeilijkt. In het onderzoek van Wissink en collega's (2006b) worden de rapportages van adolescenten uit verschillende etnische groepen wel direct met elkaar vergeleken. Uit de resultaten blijken de verschillen tussen etnische groepen mee te vallen. Adolescenten met een Turkse, Marokkaanse en Creools-Surinaamse etnische achtergrond in Nederland verschilden namelijk niet van autochtone adolescenten in de mate van disclosure in de relatie met hun ouders.

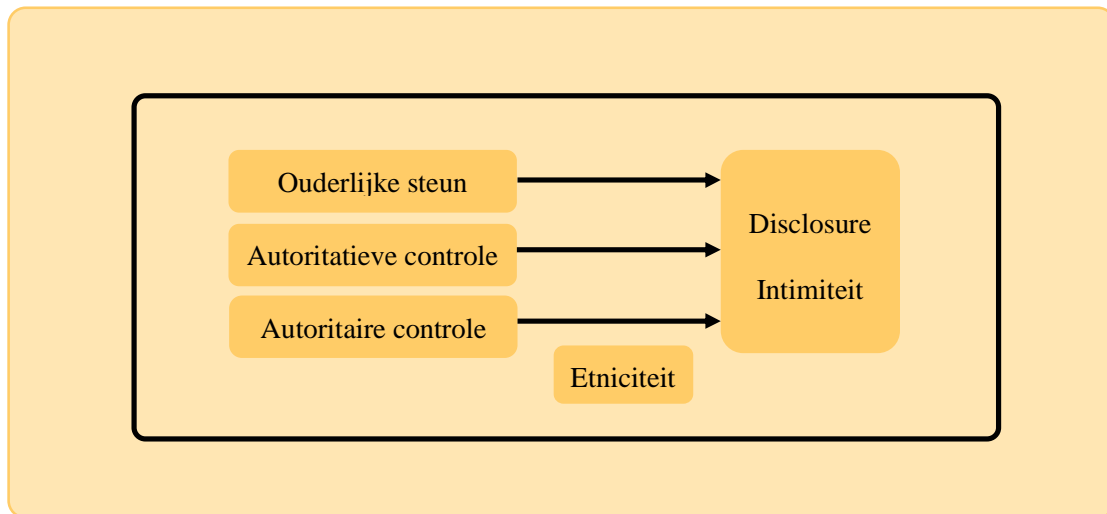
Ook in enkele internationale onderzoeken is er gekeken naar disclosure onder allochtone adolescenten. Uit deze onderzoeken komen er wel verschillen naar voren tussen autochtone en allochtone adolescenten (Smetana, 2008). Zo bleek uit een onderzoek van Rosenthal, Efklides en Demetriou (1988) dat adolescenten in Australië van Griekse komaf veel minder deelden met hun ouders in vergelijking met autochtone adolescenten, met name over onderwerpen waarbij sprake was van meningsverschillen tussen ouders en adolescenten. Dit zou volgens de onderzoekers te maken hebben met de generatiekloof tussen adolescenten en hun ouders. Soortgelijke resultaten kwamen naar voren uit een onderzoek van Brown, Bakken, Nguyen en Von Bank (2007). Adolescenten in Amerika met een Hmong achtergrond bleken minder te delen met hun ouders. Ouders van deze adolescenten hanteerden veelal een autoritaire opvoedstijl en hechtten belang aan traditionele normen en waarden. Door de vele beperkingen die adolescenten opgelegd kregen van hun ouders, waren adolescenten selectief in wat zij wel en niet deelden met ouders.

Vooralsnog is nog onvoldoende bekend over welke factoren adolescenten stimuleren en weerhouden om hun dagelijks ervaringen met hun ouders te delen (Kerr & Stattin, 2000). Er is de afgelopen decennia veel onderzoek gedaan naar verschillende opvoedkenmerken en de uitkomsten daarvan op het gedrag en welzijn van adolescenten. Er is echter relatief weinig aandacht geweest voor het verband tussen opvoeding en disclosure. Onderzoekers Kerr en Stattin (2000) geven aan dat disclosure tot meer kennis leidt over het wel en wee van adolescenten, welke op zijn beurt leidt tot minder grensoverschrijdend gedrag en delinquentie. Aangezien disclosure in verband staat met externaliserend gedrag van adolescenten, is het belangrijk om na te gaan onder welke omstandigheden adolescenten delen met ouders en wat ouders kunnen doen om disclosure te stimuleren (Smetana, 2008). Als blijkt dat specifieke opvoedkenmerken invloed hebben op disclosure van adolescenten, zal dat van praktisch nut zijn voor onze huidige kennis over effectieve opvoeding en opvoedpraktijken. Wanneer jongeren hun dagelijkse ervaringen en problemen meer met ouders delen, kunnen ernstigere problemen zoals drugsgebruik en delinquentie mogelijk voorkomen worden (Kerr & Stattin, 2000).

De algemene vraagstelling van het huidige onderzoek luidt als volgt: *Wat is het verband tussen steun, autoritaire en autoritatieve controle enerzijds en disclosure bij adolescenten met verschillende etnische achtergronden anderzijds?* Op basis van de algemene vraagstelling zijn drie onderzoeksvragen opgesteld. Allereerst wordt onderzocht of er verschillen zijn tussen allochtone en autochtone jongeren in disclosure en opvoedkenmerken. Tevens zal gekeken

worden naar verschillen tussen jongens en meisjes in disclosure en opvoedkenmerken. Vervolgens zal onderzocht worden of er een verband bestaat tussen de opvoedkenmerken (steun, autoritaire controle en autoritatieve controle) en disclosure. Tenslotte zal gekeken worden of er verschillen zijn tussen autochtone en allochtone adolescenten wat betreft de verbanden tussen opvoedkenmerken en disclosure.

De verwachting is dat er verschillen bestaan in opvoeding tussen allochtone en autochtone adolescenten, namelijk dat allochtone adolescenten meer autoritaire controle en minder autoritatieve controle ervaren in vergelijking met autochtone adolescenten. Uit diverse Nederlandse en internationale onderzoeken blijkt namelijk dat allochtone ouders vaker een autoritaire opvoedstijl hanteren dan autochtone ouders en dat autoritatieve controle nog in mindere mate wordt toegepast (Brown et al., 2007; Nijsten, 1998; Pels, 2000). Ook wordt er verwacht dat allochtone jongeren minder delen met hun ouders dan autochtone jongeren. Uit Nederlands onderzoek blijkt namelijk dat allochtone adolescenten weinig openheid in de communicatie met hun ouders ervaren (Pels, 2000). Uit diverse internationale onderzoeken blijkt verder dat allochtone adolescenten minder delen met ouders en meer geheimen hebben voor hun ouders dan autochtone adolescenten (Brown et al., 2007; Rosenthal et al., 1988; Smetana, 2008). Verder wordt er een positief verband verwacht tussen de opvoedkenmerken steun en autoritatieve controle enerzijds en disclosure anderzijds. Uit onderzoek van Soenens en collega's (2006) blijkt namelijk dat een warme, responsieve opvoedstijl ertoe leidt dat adolescenten meer delen met hun ouders. Ook Darling en collega's (2006) bevestigen dat adolescenten die hun ouders als autoritatief omschrijven, meer delen met hun ouders. In het licht van de resultaten van dit onderzoek wordt tevens verwacht dat autoritaire controle tot minder disclosure zal leiden. Er zijn geen verwachtingen omtrent etnische verschillen in het verband tussen opvoeding en disclosure, gezien hier nog geen onderzoek naar is gedaan en er dus niets bekend is over mogelijke etnische verschillen.

Figuur 1. Conceptueel model.

2. Methode

2.1 Onderzoeksgroep en procedure

Binnen een onderzoek van Wissink en collega's (2006b) naar de ontwikkeling van jonge adolescenten met verschillende etnische achtergronden, zijn 37 vmbo-scholen in Nederland telefonisch benaderd voor deelname aan het onderzoek. Aan scholen die geïnteresseerd waren in deelname werd vervolgens een schriftelijke toelichting verstuurd. Van de 37 benaderde scholen waren tien scholen bereid mee te werken aan het onderzoek. De deelnemende scholen waren allemaal gelegen in middelgrote tot grote steden in Nederland. Alle tweedeklassers werd gevraagd deel te nemen aan het onderzoek. Via de school ontvingen de ouders van de adolescenten een brief over het onderzoek. Ouders die niet geïnteresseerd waren in deelname van hun kind aan het onderzoek, konden dit aangeven op de antwoordstrook van de brief. Minder dan 2% van de adolescenten heeft de vragenlijst niet ingevuld vanwege weigering door de adolescent zelf of door de ouders. De vragenlijsten werden klassikaal ingevuld.

De steekproef voor het huidige onderzoek bestaat uit 541 adolescenten met een gemiddelde leeftijd van 14.4 jaar (range: 13-17 jaar, $SD = .67$). In totaal hebben er 286 meisjes en 252 jongens deelgenomen aan het onderzoek. Van de participanten zijn 319 autochtone adolescenten en 222 allochtone adolescenten (Turkse $n = 106$; Marokkaanse $n = 83$; en Surinaamse $n = 33$ achtergrond). De etniciteit van de adolescenten werd vastgesteld aan de hand

van het geboorteland van de adolescent zelf en het geboorteland van beide ouders. Indien adolescenten en beide ouders in Nederland waren geboren, werd de adolescent als autochtoon beschouwd. Als één van beide ouders of de adolescent zelf in het buitenland geboren was, dan behoorde de adolescent tot de allochtone groep (Wissink, Deković & Meijer, 2006a).

Er zijn significante groepsverschillen gevonden voor de verdeling van sekse binnen de twee etnische groepen ($Chi^2 = 6.47$; $df = 1$; $p < .05$). Binnen de autochtone groep adolescenten was het percentage meisjes hoger dan het percentage jongens (58% tegenover 42%). Binnen de allochtone groep adolescenten was het aantal jongens en meisjes iets evenrediger verdeeld (53% jongens tegenover 47% meisjes).

Ook zijn er significante verschillen in gezinstype ($Chi^2 = 12.57$; $df = 2$; $p < .01$). Autochtone adolescenten kwamen vaker uit gescheiden gezinnen dan allochtone adolescenten (24% tegenover 14%) en allochtone adolescenten kwamen vaker uit intacte gezinnen dan autochtone adolescenten (82% tegenover 69%).

2.2 Meetinstrumenten

De betrouwbaarheid van de gebruikte schalen werd nagegaan met behulp van de *Cronbach's Alpha*, hierbij werd de homogeniteit onderzocht aan de hand van itemanalyse. Een α van .70 duidt op een goede betrouwbaarheid. Een α van .60 wordt als voldoende betrouwbaar beschouwd (Baarda, 2001).

Steun: Steun wordt beschreven als opvoedgedrag dat zich kenmerkt door een warme en responsieve houding en is gemeten met behulp van tien items uit de *Parental Behavior Questionnaire* (Wissink et al., 2006a). De vragen zijn beantwoord op een vijfpuntsschaal (1 = nooit, 2 = heel af en toe, 3 = soms, 4 = vaak, 5 = heel vaak). Een voorbeeldvraag is: "Hoe vaak geven je ouders je een compliment?". De betrouwbaarheid van deze schaal is goed voor zowel de gehele groep als voor de twee etnische groepen (*Cronbach's alpha* gehele groep .84, autochtonen .84 en allochtonen .83).

Autoritatieve controle: Autoritatieve controle is een manier van controle die gekenmerkt wordt door redeneren en uitleggen en is gemeten met tien items uit de *Parental Behavior Questionnaire* (Wissink et al., 2006a). De vragen zijn beantwoord op een vijfpuntsschaal (1 = nooit, 2 = heel af en toe, 3 = soms, 4 = vaak, 5 = heel vaak). Een voorbeeldvraag is: "Hoe vaak leggen je ouders uit waarom je iets niet mag?". De betrouwbaarheid van de items bleek goed te zijn (*Cronbach's*

alpha .74). Tevens was de betrouwbaarheid voor beide etnische groepen goed (*Cronbach's alpha* autochtonen .74 en allochtonen .75).

Autoritaire controle: Autoritaire controle wordt gedefinieerd als een manier van controle gebaseerd op macht, dreiging of fysieke straf en is gemeten met tien items uit de *Parental Behavior Questionnaire* (Wissink et al., 2006a) over ouderlijke striktheid en harde discipline. De vragen worden beantwoord op een vijfpuntsschaal (1 = nooit, 2 = heel af en toe, 3 = soms, 4 = vaak, 5 = heel vaak). Voorbeeldvragen zijn: “Hoe vaak hebben je ouders strikte regels waar je je aan moet houden?” en “Hoe vaak geven je ouders je straf?”. De betrouwbaarheid van deze items bleek goed te zijn (*Cronbach's alpha* .82). Ook voor de etnische groepen apart bleken de items betrouwbaar (*Cronbach's alpha* autochtonen .82 en allochtonen .81).

Disclosure: Disclosure wordt gedefinieerd als de mate waarin adolescenten vrijwillig delen met hun ouders over hun gedachten, gevoelens en hun dagelijkse activiteiten (Smetana, 2008). Er is gebruik gemaakt van de schaal disclosure, die bestaat uit zes items waarmee na wordt gegaan hoeveel jongeren aan hun ouders vertellen. De vragen worden beantwoord op een vierpuntsschaal (1 = niets, 2 = weinig, 3 = veel, 4 = alles). De vragen zijn als volgt geformuleerd: “Hoeveel vertel jij aan je ouders over...”. De betrouwbaarheid van deze schaal blijkt goed te zijn, ook voor de etnische groepen (*Cronbach's alpha* gehele groep .84, autochtone groep .84 en allochtone groep .83). Daarnaast is de schaal ‘intimiteit’ van de *Network Relationship Inventory* (Furman, 1996) gebruikt. Deze schaal bestaat uit drie items, welke worden beantwoord op een vijfpuntsschaal (1 = weinig of niets, 2 = een beetje, 3 = heel erg, 4 = ontzettend veel, 5 = het meest). Een voorbeeldvraag is: “Hoeveel deel je je geheimen en privégevoelens met je ouders?”. De betrouwbaarheid van deze schaal was goed (*Cronbach's alpha* .77). Voor beide etnische groepen bleek de schaal tevens voldoende betrouwbaar te zijn (*Cronbach's alpha* autochtonen .82 en allochtonen .67).

3. Resultaten

3.1 Etnische en sekseverschillen in opvoedkenmerken

Door middel van een MANOVA werd nagegaan of er etnische en sekse verschillen bestaan in hoe adolescenten opgevoed worden. Gecontroleerd werd voor gezinstype (covariaat). Uit de multivariate resultaten bleek een significant effect van sekse $F(3, 459) = 4.91, p = .00$; partial eta squared = .03 en etniciteit te zijn $F(3, 459) = 3.91, p = .01$; partial eta squared = .03. De

univariate resultaten wijzen uit dat er marginale sekse verschillen zijn op de variabele steun $F(1, 461) = 3.80, p = .05$; partial eta squared = .01. De gemiddelden gaven aan dat meisjes meer steun van hun ouders ervaren ($M = 3.43, SD = .79$) dan jongens ($M = 3.26, SD = .65$). Tevens gaven de univariate resultaten aan dat de etnische groepen verschillen op autoritaire controle $F(1, 461) = 11.06, p = .00$; partial eta squared = .02. De allochtone adolescenten ervaren een hogere mate van autoritaire controle in de opvoeding ($M = 2.43, SD = .64$) dan autochtone adolescenten ($M = 2.24, SD = .63$).

Verder bleek uit de multivariate resultaten een significant interactie-effect tussen sekse en etniciteit $F(3, 459) = 3.59, p = .01$; partial eta squared = .02. Uit de resultaten van de univariate tests bleek er een marginaal interactie-effect tussen sekse en etniciteit op de variabele steun te zijn $F(1, 461) = 3.19, p = .08$; partial eta squared = .01. Uit de groepsgemiddelden bleek dat het verschil tussen jongens en meisjes in ervaren steun met name bestaat in de autochtone groep.

3.2 Etnische en sekseverschillen in disclosure en intimiteit

Door middel van een MANOVA werd nagegaan of er etnische en sekse verschillen bestaan in disclosure en intimiteit. Gecontroleerd werd voor gezinstype (covariaat). Uit de resultaten bleek geen significant effect van sekse $F(2, 495) = 1.68, p = .18$ en etniciteit te zijn $F(2, 495) = 1.92, p = .15$. Ook is er geen significant interactie-effect tussen sekse en etniciteit $F(2, 495) = 1.10, p = .33$. Er bestaan dus geen verschillen in disclosure en intimiteit tussen de gendergroepen en etnische groepen.

Tabel 1. Gemiddelden en standaarddeviaties van autochtone en allochtone adolescenten voor opvoedkenmerken, disclosure en intimiteit

	Autochtoon			Allochtoon		
	Totaal	Jongens	Meisjes	Totaal	Jongens	Meisjes
Steun	3.39 (.74)	3.23 (.66)	3.49 (.77)	3.30 (.74)	3.29 (.64)	3.30 (.83)
Autoritatieve controle	3.35 (.55)	3.43 (.50)	3.30 (.58)	3.37 (.61)	3.40 (.56)	3.35 (.66)
Autoritaire controle	2.24 (.63)	2.22 (.58)	2.25 (.67)	2.43 (.64)	2.48 (.70)	2.38 (.55)
Disclosure	2.81 (.64)	2.77 (.60)	2.84 (.66)	2.70 (.64)	2.64 (.65)	2.76 (.63)
Intimiteit	2.57 (1.01)	2.51 (.98)	2.61 (1.13)	2.48 (.96)	2.53 (.85)	2.43 (1.06)

3.3 Verband tussen opvoedkenmerken, disclosure en intimiteit

3.3.1 Correlaties

Door middel van de *Pearson* test werden correlatieanalyses uitgevoerd om het verband tussen enerzijds opvoedkenmerken en anderzijds disclosure en intimiteit te onderzoeken. Uit de resultaten bleken alle correlaties tussen de drie opvoedvariabelen en disclosure en significant. Tevens kwam naar voren dat de richting van de correlaties waren zoals verwacht. Tussen autoritatieve controle en steun enerzijds en disclosure anderzijds bleek er een positieve correlatie te zijn. Autoritaire controle en disclosure hadden een negatieve correlatie. Een opvallend resultaat is dat, in tegenstelling tot de verwachting, voor de allochtone adolescenten geen significante correlatie werd gevonden tussen autoritaire controle en disclosure. Voor de autochtone adolescenten werd wel een significante correlatie tussen autoritaire controle en disclosure gevonden.

Uit de resultaten bleek verder dat de correlaties tussen de opvoedvariabelen steun en autoritatieve controle en intimiteit significant zijn. De richting van de correlaties waren wederom zoals verwacht. Tussen autoritatieve controle en steun enerzijds en intimiteit anderzijds bleek een positieve correlatie te zijn. Tegen de verwachting in bleek er geen significante correlatie te zijn tussen autoritaire controle en intimiteit voor zowel de totale groep als voor beide etnische groepen.

Tabel 2. *Correlaties opvoedkenmerken, disclosure en intimiteit voor de totale groep*

	Steun	Autoritatieve controle	Autoritaire controle	Disclosure	Intimiteit
Steun		.52 **	-.09 *	.53 **	.51 **
Autoritatieve controle			.22 **	.35 **	.31 **
Autoritaire controle				-.14 **	-.07
Disclosure					.45 **
Intimiteit					

** Correlatie is significant op .01 niveau

* Correlatie is significant op .05 niveau

Tabel 3. *Correlaties opvoedkenmerken, disclosure en intimiteit voor autochtone adolescenten*

	Steun	Autoritatieve controle	Autoritaire controle	Disclosure	Intimiteit
Steun		.46 **	-.12 *	.50 **	.52 **
Autoritatieve controle			.19 **	.29 **	.34 **
Autoritaire controle				-.15 **	-.09
Disclosure					.50 **
Intimiteit					

** Correlatie is significant op .01 niveau

* Correlatie is significant op .05 niveau

Tabel 4. *Correlaties opvoedkenmerken, disclosure en intimiteit voor allochtone adolescenten*

	Steun	Autoritatieve controle	Autoritaire controle	Disclosure	Intimiteit
Steun		.61 **	-.02	.55 **	.48 **
Autoritatieve controle			.26 **	.45 **	.27 **
Autoritaire controle				-.09	-.03
Disclosure					.38 **
Intimiteit					

** Correlatie is significant op .01 niveau

* Correlatie is significant op .05 niveau

3.3.2 Regressieanalyses disclosure en intimiteit: etnische verschillen?

Om de invloed van etniciteit op het verband van opvoedkenmerken met disclosure en intimiteit te onderzoeken, werden eveneens hiërarchische regressieanalyses uitgevoerd. In het regressiemodel werden allereerst de controlevariabelen geslacht en gezinstype opgenomen. Op de tweede stap werd de variabele etniciteit ingevoerd, welke vooraf was omgezet in dummy variabelen; autochtone adolescenten (0) versus allochtone adolescenten (1). Vervolgens werden de opvoedkenmerken toegevoegd aan het model, waarvan de scores eerst omgezet waren in gecentreerde scores. Om interacties met etnische achtergrond te onderzoeken, werd in de laatste stap de interacties tussen de dummy variabelen en de drie gecentreerde opvoedkenmerken toegevoegd.

Disclosure. Uit de resultaten kwam naar voren dat er geen etnische verschillen bestonden in de verbanden tussen de opvoedkenmerken en disclosure $F(3, 475) = 1.54, p = .20$. Zodoende worden de resultaten van de interactie-effecten buiten beschouwing gelaten, enkel de resultaten van de

hoofdeffecten worden genoemd. De opvoedkenmerken bleken een significante voorspeller van disclosure te zijn. De opvoedkenmerken verklaarden gezamenlijk 29% van de variantie in disclosure, $R^2 \text{ change} = .29$, $F(3, 478) = 66.68$, $p < .01$. Steun heeft relatief het sterkste verband met disclosure (beta = .43, $p < .01$), vervolgens autoritatieve controle (beta = .16, $p < .01$) en als laatst autoritaire controle (beta = -.12, $p < .01$). Hoe hoger steun en autoritatieve controle, des te meer adolescenten met hun ouders delen. Autoritaire controle heeft een negatief verband met disclosure. Hoe hoger autoritaire controle, des te minder adolescenten met ouders delen. Deze verbanden verschillen niet voor de twee etnische groepen.

Intimiteit. Uit de resultaten met intimiteit als afhankelijke variabele kwam naar voren dat er geen etnische verschillen zijn in de verbanden tussen opvoedkenmerken en intimiteit $F(3, 475) = 1.73$, $p = .16$. Zodoende worden de resultaten van de interactie-effecten buiten beschouwing gelaten, enkel de resultaten van de hoofdeffecten worden genoemd. Uit de resultaten bleek een significant verband te zijn tussen gezinstype en intimiteit (beta = -.09, $p < .05$). Adolescenten uit gescheiden gezinnen rapporteren minder intimiteit met ouders dan adolescenten uit intacte gezinnen. Uit de resultaten bleek verder dat de opvoedkenmerken 26% van de variantie in intimiteit verklaren, $R^2 \text{ change} = .26$, $F(3, 478) = 56.83$, $p < .01$. Enkel opvoedkenmerk steun blijkt een significante voorspeller van intimiteit te zijn (beta = .47, $p < .01$). Hoe hoger steun, des te intiemer adolescenten de relatie met ouders ervaren. Dit verband verschilt niet voor de etnische groepen. De overige opvoedkenmerken bleken niet significant gerelateerd te zijn aan intimiteit met ouders.

Tabel 5. Resultaten regressieanalyses opvoedkenmerken, disclosure en intimiteit

Stap/predictor	Disclosure		Intimiteit	
	Beta	R ²	Beta	R ²
1. Controle variabelen		.01		.01
Geslacht	.02		-.05	
Gezinstype	-.03		-.09 *	
2. Etniciteit	.05	.01	.02	.00
3. Opvoedkenmerken		.29 ***		.26 ***
Steun	.43 ***		.47 ***	
Autoritatieve controle	.16 **		.07	
Autoritaire controle	-.12 **		-.03	

Opmerking: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

4. Discussie

In het huidige onderzoek is het belang van opvoedgedrag voor disclosure en intimiteit van autochtone en allochtone adolescenten bekeken. Over het algemeen blijken er meer overeenkomsten dan verschillen te zijn tussen autochtone en allochtone adolescenten in hoe ze het opvoedgedrag van hun ouders ervaren, in de mate waarin ze met ouders delen en de intimiteit die ze in de relatie met ouders ervaren. Autochtone en allochtone adolescenten blijken in gelijke mate steun en autoritatieve controle in de opvoeding te ervaren. De uitkomsten van het huidige onderzoek bevestigt gedeeltelijk de uitkomsten van eerder onderzoek naar opvoeding in allochtone gezinnen. Allochtone ouders blijken doorgaans een warme houding te hebben ten aanzien van adolescenten (Eldering, 2006). Uit diverse andere onderzoeken blijkt echter dat allochtone ouders minder autoritatieve controle toepassen dan autochtone ouders (Nijsten, 1998; Pels, 2000; Pels & Meeus, 1999). Mogelijk is het verschil in resultaten te verklaren door een afname in generatieverschillen. Diverse onderzoekers geven namelijk aan dat de oude generatie allochtone ouders voornamelijk een autoritaire manier van opvoeden hanteert, terwijl de nieuwe generaties steeds vaker een beroep doet op een autoritatieve manier van opvoeden (Nijsten, 1998; Pels, 2000). Een afname in generatieverschillen lijkt een zeer waarschijnlijke verklaring voor de tegenstrijdige resultaten, gezien het gegeven dat de eerdere onderzoeken ruim tien jaar geleden uitgevoerd zijn. In tien jaar tijd is de opvoedstijl van allochtone ouders van een autoritaire naar een meer autoritatieve opvoedstijl verschoven. Het lijkt erop dat het verschil in opvoeding tussen autochtone en allochtone ouders langzamerhand verdwijnt.

Uit het huidige onderzoek is ook een verschil tussen allochtone en autochtone adolescenten naar voren gekomen. Allochtone adolescenten ervaren namelijk meer autoritaire controle in de opvoeding dan autochtone adolescenten. Dit resultaat komt overeen met gegevens uit eerdere onderzoeken. Uit Nederlands onderzoek naar allochtone gezinnen, blijkt namelijk dat een autoritaire opvoedstijl meer voorkomt in allochtone gezinnen dan in autochtone gezinnen (Nijsten, 1998; Pels & Meeus, 1999). Dit wijst er op dat, ondanks dat de opvoedstijl van allochtone ouders door de jaren heen veranderingen ondergaan heeft, nog steeds vaker beroep wordt gedaan op autoritaire controle. Dit zou mogelijk te maken kunnen hebben met het gegeven dat er nog veel belang gehecht wordt aan conformistische waarden zoals gehoorzaamheid en respect binnen diverse etnische groeperingen in Nederland (Eldering, 2006).

Uit het huidige onderzoek blijkt verder dat allochtone en autochtone adolescenten in gelijke mate over verschillende zaken vertellen aan ouders en in vergelijkbare mate intimiteit binnen de relatie met ouders ervaren. Dit in tegenstelling tot de verwachting en resultaten uit eerdere onderzoeken. Rosenthal en collega's (1988) vonden bijvoorbeeld dat adolescenten in Australië van Griekse komaf juist minder met ouders deelden in vergelijking met autochtone adolescenten en verklaarden dit aan de hand van de generatiekloof tussen adolescenten en ouders. De onderzoekers Brown en collega's (2007) vonden soortgelijke resultaten. Adolescenten in Amerika met een Hmong achtergrond deelden minder met ouders in vergelijking met autochtone adolescenten, volgens de onderzoekers vanwege de vele beperkingen die ouders hen oplegden. Tevens blijkt uit een Nederlands onderzoek van Pels (2000) dat allochtone adolescenten minder openheid in de communicatie met ouders ervaarden. Uit een recent onderzoek van Wissink en collega's (2006b) komen echter wel overeenkomstige resultaten naar voren. Zo bleek dat adolescenten met een Turkse, Marokkaanse en Creools-Surinaamse achtergrond niet verschilden van autochtone adolescenten in de mate van disclosure naar ouders. Een mogelijke verklaring voor het gevonden resultaat is dat de kloof tussen generaties kleiner is dan voorheen, waardoor de huidige generatie adolescenten meer openheid in de relatie met hun ouders ervaren en daardoor ook meer delen met ouders. Het zou kunnen zijn dat de huidige generatie allochtone ouders adolescenten minder beperkingen opleggen dan de oude generatie, waardoor adolescenten meer durven te delen met ouders. Dit verklaart echter niet het gegeven dat volgens de adolescenten allochtone ouders wel meer autoritaire controle toepassen dan autochtone ouders. Deze resultaten wijzen erop dat in allochtone gezinnen warmte en controle samengaan. Naast meer openheid in de relatie, blijven ouders nog strikte regels en grenzen hanteren in de opvoeding. Dat deze twee tegenstrijdige kenmerken samen kunnen gaan, wordt bevestigd door Kagitcibasi (1990). Zij beschrijft hoe opvoedpraktijken en waarden in collectivistische samenlevingen als gevolg van verstedelijking en economische groei kunnen veranderen. Zo blijkt uit haar onderzoek dat individualistische opvoedpraktijken, zoals meer aandacht voor individuele ontplooiing en autonomie, samengaan met collectivistische waarden zoals loyaliteit aan ouders. De opvoedpraktijken van allochtone ouders in Nederland veranderen mogelijk onder invloed van de Nederlandse cultuur.

Allochtone en autochtone adolescenten vertonen eveneens vergelijkbare verbanden tussen opvoedgedrag en disclosure en intimiteit. Zo blijkt uit de resultaten dat ouderlijke steun bij beide

etnische groepen gerelateerd is aan disclosure en intimiteit. Hoe meer ouderlijke steun adolescenten ervaren, des te meer zij delen met ouders en des te intiemer zij hun relatie met ouders ervaren. Dit komt overeen met de bevindingen van Soenens en collega's (2006). Deze onderzoekers vonden een verband tussen responsiviteit en disclosure. Ouders die zich warm en begripvol opstellen tegenover adolescenten, creëren een klimaat dat adolescenten stimuleert om hun dagelijkse ervaringen met ouders te delen. Dit onderzoek geeft aan dat dit geldt voor zowel autochtone als allochtone adolescenten. Ook het onderzoek van Smetana en collega's (2006) bevestigt dat een hoge mate van warmte en steun tot meer disclosure leidt. In tegenstelling tot het huidige onderzoek, werd in het onderzoek van Smetana en collega's (2006) onderscheid gemaakt tussen disclosure over diverse onderwerpen. Uit het onderzoek bleek dat een hoge mate van warmte en steun er niet alleen voor zorgt dat adolescenten meer delen over omgang met vrienden en over school, maar er ook voor zorgt dat adolescenten meer delen over persoonlijke onderwerpen. Dit komt overeen met onze bevinding dat ouderlijke steun gerelateerd is aan intimiteit met ouders. In het huidige onderzoek werd intimiteit namelijk gemeten aan de hand van vragen over het delen van privéaangelegenheden.

Tevens blijkt uit de resultaten dat autoritatieve controle is geassocieerd met disclosure, hierbij gaat het om een positief verband. Dit geeft aan dat adolescenten meer met hun ouders delen wanneer autoritatieve controle hoger is. Dit is in lijn met eerder onderzoek. Darling en collega's (2006) toonden middels hun onderzoek al aan dat adolescenten die hun ouders als autoritatief omschreven, veel deelden met ouders, ook over onderwerpen waarbij er meningsverschillen zijn tussen ouders en adolescenten. Zowel in het huidige onderzoek als in het onderzoek van Darling en collega's (2006), werd autoritatieve controle gemeten aan de hand van autonomie. Dit toont mogelijk hoe belangrijk het respecteren van de autonomie van adolescenten is voor disclosure.

Autoritaire controle blijkt eveneens gerelateerd te zijn aan disclosure, maar niet aan intimiteit. Voor autoritaire controle kwam een negatieve relatie naar voren. Dit geeft aan dat adolescenten minder delen met ouders wanneer zij meer autoritaire controle ervaren. Dit is in strijd met de bevindingen van Soenens en collega's (2006). De onderzoekers concludeerden dat door het stellen van duidelijke verwachtingen en grenzen, adolescenten meer delen met ouders. Zij vonden dus een positieve relatie tussen gedragscontrole en disclosure, terwijl in het huidige onderzoek een negatieve relatie werd gevonden. Tegenstrijdige resultaten kunnen het gevolg zijn

van de manier waarop controle in beide onderzoeken gedefinieerd is. In het onderzoek van Soenens en collega's (2006) werd gedragscontrole gemeten aan de hand van monitoring en verwachtingen omtrent gedrag. Hierbij gaat het om verwachtingen en regels omtrent gedrag, die volgens de onderzoekers mogelijk in overleg met adolescenten zijn vastgesteld. Het impliceert niet dat deze verwachtingen en regels opgelegd worden door ouders. Dit in tegenstelling tot autoritaire controle in het huidige onderzoek, welke ouderlijke striktheid impliceert. Het gaat er om dat ouders regels stellen en deze opleggen aan adolescenten. Het opleggen van regels zonder de autonomie van adolescenten te respecteren, heeft er mogelijk toe geleid dat autoritaire controle negatief gerelateerd is aan disclosure. Het gegeven dat bij autoritatieve controle wel ruimte is voor autonomie en dat deze positief gerelateerd is aan disclosure, sterkt deze veronderstelling.

Opvallend is dat autoritatieve controle en autoritaire controle beiden wel gerelateerd zijn aan disclosure, maar niet aan intimiteit. Dit in tegenstelling tot de dimensie steun, die wel in verband staat met disclosure en met intimiteit. Dit heeft mogelijk te maken met het gegeven dat intimiteit gaat over het delen van privégevoelens en intieme zaken, terwijl disclosure zich richt op het delen van dagelijkse gebeurtenissen. Adolescenten delen mogelijk meer over privéaangelegenheden wanneer zij zich gesteund voelen door ouders en wanneer ouders zich warmer opstellen tegenover adolescenten. Dit vermoeden wordt bevestigd door Smetana en collega's (2006). Uit hun onderzoek blijkt namelijk dat wanneer adolescenten meer acceptatie, warmte en steun ervaren van ouders en wanneer zij ouders meer vertrouwen, zij meer delen over persoonlijke onderwerpen.

Over het geheel genomen blijkt etniciteit geen invloed te hebben op het verband tussen opvoeding en disclosure en intimiteit. Dat er geen etnische verschillen naar voren zijn gekomen, wijst mogelijk op het belang van opvoeding boven culturele kenmerken. Dit sluit aan bij eerder onderzoek dat er geen etnische verschillen zijn in verbanden tussen opvoeding en diverse ontwikkelingsuitkomsten voor adolescenten. Zo concluderen Rowe, Vazsonyi en Flannery (1994) op basis van een review van diverse onderzoeken, dat er weinig verschillen zijn in ontwikkelingsprocessen voor verschillende etnische groepen. Er zijn echter ook onderzoekers die wel verschillen vonden tussen allochtonen en autochtonen. Uit eerder onderzoek van Brown en collega's (2007) blijkt bijvoorbeeld dat allochtone adolescenten minder delen met ouders. De onderzoekers menen dat dit het gevolg is van de vele beperkingen die zij opgelegd krijgen van ouders. In het onderzoek is echter het verband tussen opvoeding en disclosure niet onderzocht.

Tevens blijkt dat steun het enige opvoedkenmerk is dat zowel in verband staat met disclosure als met intimiteit. Bovendien staat steun van alle opvoedkenmerken het sterkst in verband met disclosure en intimiteit. Ook uit het onderzoek van Soenens en collega's (2006) kwam naar voren dat een warme en begripvolle houding van ouders het sterkst in verband stond met disclosure. Dit resultaat duidt op het belang van ouderlijke steun in de opvoeding van adolescenten. Ook kan het wijzen op het belang van steun als een cruciale factor in het voorkomen van problemen van adolescenten.

Dit onderzoek heeft een aantal beperkingen. Allereerst zijn er beperkingen op het gebied van generalisatie. De participanten van dit onderzoek genieten allen vmbo-onderwijs, waardoor de generalisatie van de uitkomsten enigszins beperkt is. In mogelijk vervolgonderzoek is het interessant om te kijken of er andere resultaten naar voren komen bij adolescenten uit hogere onderwijstypen, bijvoorbeeld in het verband tussen opvoeding en disclosure.

Een andere tekortkoming is dat binnen dit onderzoek geen onderscheid is gemaakt tussen diverse etnische groepen. Dit, terwijl diverse onderzoeken tonen dat er verschillen zijn in openheid en opvoeding tussen verschillende etnische groepen in Nederland. Deze verschillen kunnen van invloed zijn op de mate van disclosure, intimiteit en op het verband tussen opvoeding en disclosure. Zo blijkt bijvoorbeeld uit een onderzoek van Wissink en collega's (2006a) dat er verschillen zijn in opvoeding tussen Nederlandse, Turkse en Marokkaanse gezinnen. Turkse en Marokkaanse adolescenten ervaren meer striktheid en minder responsiviteit in de opvoeding dan Nederlandse adolescenten. Zodoende wordt aanbevolen om in vervolgonderzoek onderscheid te maken tussen de diverse allochtone groepen. In deze dataset zouden de afzonderlijke groepen echter te klein zijn geworden.

Naast onderscheid tussen diverse etnische groepen, is er binnen het huidige onderzoek tevens geen onderscheid gemaakt tussen vaders en moeders. Verschillen in opvoeding door vaders en moeders kunnen mogelijk leiden tot verschillen in disclosure en intimiteit onder adolescenten. Uit eerder onderzoek blijkt namelijk dat adolescenten meer delen met moeders dan met vaders. Het is echter onduidelijk welke rol opvoeding hierin speelt (Smetana et al., 2006). Belangrijk is om te achterhalen of gender verschillen in opvoeding een rol spelen, gezien het een bijdrage kan leveren aan praktische implicaties omtrent effectieve opvoedpraktijken.

Verder is het gezien het cross-sectionele karakter van het onderzoek onmogelijk om uitspraken te doen over causaliteit. De mate waarin adolescenten intimiteit tonen tegenover ouders

en delen met ouders, beïnvloedt waarschijnlijk ook het opvoedgedrag van ouders. Om zicht te krijgen op deze causale verbanden, is longitudinaal onderzoek noodzakelijk.

Tevens is in het onderzoek enkel het verband tussen enerzijds opvoedkenmerken en anderzijds disclosure en intimiteit onderzocht. Hierdoor kunnen er bijvoorbeeld geen uitspraken gedaan worden over het belang van opvoeding in het voorkomen van probleemgedrag middels disclosure. De veronderstelling is dat wanneer adolescenten meer delen met ouders, ouders vroegtijdig kunnen ingrijpen in de problemen die adolescenten ervaren. Om meer zicht te krijgen op deze verbanden is het van belang dat in vervolgonderzoek aandacht wordt besteed aan opvoeding en probleemgedrag, en de mogelijke mediërende rol van disclosure.

Ondanks bovengenoemde beperkingen levert dit onderzoek zeer nuttige en bruikbare informatie op. Het onderzoek toont aan dat adolescenten met verschillende etnische achtergronden meer overeenkomsten tonen dan verschillen, voornamelijk op het vlak van disclosure en deels in hoe ze de opvoeding van ouders ervaren. Daarnaast blijkt met name steun positief samen te hangen met disclosure en intimiteit. Hoe meer adolescenten steun ervaren van ouders, des te meer ze delen met ouders over dagelijkse dingen en over privéonderwerpen. Tevens blijkt dat hoe strenger ouders optreden tegenover adolescenten, des te minder de adolescenten delen met hun ouders. Ook blijkt dat autoritatieve controle (het respecteren van de autonomie van adolescenten en het uitleggen van regels) ervoor zorgt dat adolescenten meer delen met ouders over dagelijkse onderwerpen. Deze bevindingen dragen bij aan kennis over effectieve opvoeding en opvoedpraktijken. Het gegeven dat met name steun een positief verband heeft met disclosure en dat er geen etnische verschillen zijn gevonden in de verbanden tussen opvoeding en disclosure, is van belang voor interventies en preventieve programma's die in de praktijk toegepast worden. Specifieke interventies gericht op allochtone doelgroepen zouden meer aandacht kunnen besteden aan overeenkomsten in opvoedpraktijken in plaats van de verschillen te benadrukken. Daarnaast zou in interventies ook meer aandacht besteed kunnen worden aan positieve opvoedkenmerken zoals steun, het respecteren van autonomie en het uitleggen van regels. Longitudinaal onderzoek is noodzakelijk om meer inzicht te krijgen in causale relaties. Ook zou vervolgonderzoek zich kunnen richten op de mediërende rol van disclosure in opvoeding en gedragsproblemen van adolescenten.

Referenties

- Baarda, B. D. (2001). *Basisboek methoden en technieken*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Brown, B. B., Bakken, J. P., Nguyen, J. & Von Bank, H. G. (2007). Sharing information about peer relations: Parent and adolescent opinions and behaviors in Hmong and African American families. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 116, 67-83.
- Crouter, A. C. & Head, M. R. (2002). Parental monitoring and knowledge of children. In M. H. Bornstein (Eds.), *Handbook of parenting: Vol. 3: Being and becoming a parent* (pp. 461-483). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Darling, N., Cumsille, P., Caldwell, L. L. & Dowdy, B. (2006). Predictors of adolescents' disclosure to parents and perceived parental knowledge: Between- and within-person differences. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 667-678.
- Distelbrink, M. J. (2000). *Opvoeden zonder man. Opvoeding en ontwikkeling in Creools-Surinaamse één-en twee oudergezinnen in Nederland*. Assen: van Gorcum
- Eldering, L. (2006). *Cultuur en opvoeding. Interculturele pedagogiek vanuit ecologisch perspectief*. Rotterdam: Lemniscaat.
- Furman, W. (1996). The measurement of friendship perceptions: Conceptual and methodological issues. In W. M. Bukowski & A. F. Newcomb (Eds.), *The company they keep: Friendship in childhood and adolescence. Cambridge studies in social and emotional development* (pp. 41-65). New York: Cambridge University Press.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1990). Family and socialization in cross-cultural perspective: A model of change. In J. J. Berman (Ed.), *Cross-cultural perspectives. Current theory and research in motivation* (pp. 135-200). Lincoln, Nebraska: University of Nebraska Press.
- Kerr, M. & Stattin, H. (2000). What parents know, how they know it, and several forms of adolescent adjustment: Further support for a reinterpretation of monitoring. *Developmental Psychology*, 36, 366-380.
- Kerr, M., Stattin, H. & Trost, K. (1999). To know you is to trust you: Parents' trust is rooted in child disclosure of information. *Journal of Adolescence* 22, 737-752.
- Marshall, S. K., Tilton-Weaver, L. C. & Bosdet, L. (2005). Information management: Considering adolescents' regulation of parental knowledge. *Journal of Adolescence*, 28, 633-647.
- Nijsten, C. (1998). *Opvoeding in Turkse gezinnen in Nederland*. Assen: van Gorcum.

- Pels, T. (2000). *Opvoeding en integratie. Een vergelijkende studie van recente onderzoeken naar gezinsopvoeding en de pedagogische afstemming tussen gezin en school*. Assen: van Gorcum.
- Pels, T. & Meeus, W. (1999). Opvoeding in Nederlandse en Marokkaanse gezinnen. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 38, 330-341.
- Rosenthal, D. A., Efklides, A. & Demetriou, A. (1988). Parental criticism and young adolescent self-disclosure: A cross-cultural study. *Journal of Youth and Adolescence*, 17, 25-39.
- Rowe, D. C., Vazsonyi, A. T. & Flannery, D. J. (1994). No more than skin deep: Ethnic and racial similarity in developmental process. *Psychological Review*, 101, 396-413.
- Searight, H. R., Thomas, S. L., Manley, C. M. & Ketterson, T. U. (1995). Self-disclosure in adolescents: A family systems perspective. In K. J. Rotenberg (Ed.), *Disclosure processes in children and adolescents* (pp. 204-225). Cambridge: Cambridge University Press
- Smetana, J. G. (2008). "It's 10 O'Clock: Do you know where your children are?" Recent advances in understanding parental monitoring and adolescents' information management. *Child Development Perspectives*, 2, 19-25.
- Smetana, J. G. & Chuang, S. (2001). Middle-class African American parents' conceptions of parenting in the transition to adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 11, 177-198.
- Smetana, J. G. & Metzger, A. (2008). Don't ask, don't tell (your mom and dad): Disclosure and nondisclosure in adolescent-parent relationships. In M. Kerr, H. Stattin & R. Engels (Eds.), *What can parents do? New insights into the role of parents in adolescent problem behavior* (pp. 65-87). West Sussex: John Wiley & Sons Ltd.
- Smetana, J. G., Metzger, A., Gettman, D. C. & Campione-Barr, N. (2006). Disclosure and secrecy in adolescent-parent relationships. *Child Development*, 77, 201-217.
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Luyckx, K. & Goossens, L. (2006). Parenting and adolescent problem behavior: An integrated model with adolescent self-disclosure and perceived parental knowledge as intervening variables. *Developmental Psychology*, 42, 305-318.
- Stattin, H. & Kerr, M. (2000). Parental monitoring: A reinterpretation. *Child Development*, 71, 1072-1085.
- Tilton-Weaver, L. C. & Marshall, S. K. (2008). Adolescents' agency in information management. In M. Kerr, H. Stattin & R. Engels (Eds.), *What can parents do? New insights into the role*

of parents in adolescent problem behavior (pp. 11-41). West Sussex: John Wiley & Sons Ltd.

Wissink, I. B., Deković, M., & Meijer, A. M. (2006a). *Differences and similarities in parenting behavior across ethnic groups: Adolescents' perspectives*. Doctoral dissertation. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.

Wissink, I. B., Deković, M., & Meijer, A. M. (2006b). Nederlandse, Turkse, Marokkaanse en Surinaamse adolescenten over opvoeding en de relatie met ouders. In T. Pels & W. Vollebergh (Eds.). *Diversiteit in opvoeding en ontwikkeling. Een overzicht van recent onderzoek in Nederland* (pp. 102-116). Amsterdam: Aksant.